

Breu aproximació històrica de Macedònia

UN LLARG CAMÍ RECORREGUT

Rosa Mari Roig i Berenguer investigadora assistent al Secretariat Internacional de l'Assemblea Parlamentària de l'OSCE

L'actual Antiga República Iugoslava de Macedònia (ARIM) s'estableix el 1991 després d'un referèndum sobre la independència, en el qual el 74% de la població vota a favor de la seva separació de Iugoslàvia. El nom oficial d'ARIM, tot i estar internacionalment reconegut, és provisional i depèn d'una resolució internacional sobre el nom de Macedònia, després d'un litigi amb Grècia.

Antecedents històrics ► La història de Macedònia s'inicia fa més de 2.000 anys, quan el territori de l'ARIM formava la secció nord del bressol de la civilització hel·lènica, l'antic Regne de Macedònia. Durant el regnat de Filip II (359-336 a.C) i, sobretot, el seu fill Alexandre III (Magne) Macedònia va arribar a una posició hegemònica i d'extensió territorial cap al nord d'Àfrica, península aràbiga, Pèrsia, passant per Messopotàmia fins l'Índia.

L'any 148 a.C la Macedònia històrica esdevé província romana quan és conquerida per Roma. Els costums, la cultura, l'idioma i la identitat hel·lènica, però, es mantenen durant tota l'ocupació romana. Les províncies macedònies conserven les institucions polítiques i administratives de l'època hel·lènica, i es caracteritzen per ser regions pròsperes i, per tant, atractives per a altres comunitats, com la dels jueus. Quan l'Imperi Romà es divideix en el segle IV, la regió passa a formar part de l'Imperi Romà d'Orient, amb Constantinoble (Bizanci) com a capital, fins a l'ocupació turca del 1389.

El segle VII, durant l'època bizantina, les tribus eslaves s'assenten a la regió. Més tard, el segle IX, el tsar Simeó de Bulgària conquereix la regió. L'Imperi serbi, també interessat en Macedònia, s'annexiona l'àrea en el segle XIV, tot i que només fou per un breu període de temps. A principis del mateix segle els otomans arriben als Balcans i el caràcter cultural de la regió canvia de nou.

El 1878, Rússia derrota Turquia, i Macedònia és cedida a Bulgària d'acord amb el Tractat de San Stefano. No obstant això, els països occidentals, temorosos del creixement de l'Imperi rus, forcen Bulgària a tornar Macedònia a Turquia. El 1893, els nacionalistes macedonis formen l'Organització Revolucionària Interior de Macedònia (VMRO) per lluitar a favor de la independència enfront de Turquia. El moviment acaba en la revolta del dia de Sant Elies (Ilinder), que és brutalment contestada. Encara que el líder nacionalista Goce Delcev mor abans de la revolta, aquest es converteix en el símbol del nacionalisme macedoni.

La primera guerra dels Balcans el 1912 dona lloc a la unió de Grècia, Sèrbia i Bulgària enfront de Turquia. En la segona guerra dels Balcans el 1913, Grècia i Sèrbia expulsen els búlgars i es divideixen Macedònia.

El 1914, Sèrbia, que inclou la Macedònia eslava, s'uneix amb Croàcia, Eslovènia i Montenegro per formar el Regne dels Serbis, Croats i Eslovens, el qual es converteix en Regne de Iugoslàvia a partir de 1929. Durant aquest temps, la VMRO continua la lluita contra els monàrquics, amb la resposta des de Belgrad de prohibir l'idioma macedoni i, fins i tot, el nom de Macedònia.

Durant la Segona Guerra Mundial Bulgària s'adhereix a les potències de l'Eix i ocupa algunes parts de Iugoslàvia, inclosa Macedònia, el 1941. En aquests moments, molts membres de la VMRO s'uneixen al moviment partissà liderat per Tito, tot i que molts d'ells donen suport a l'ocupació búlgara de Macedònia.

El 1943 es decideix que, una vegada finalitzada la guerra, Macedònia gaudeixi de l'estatus de república en la futura Iugoslàvia. Després de la derrota d'Alemanya el 1945 la República de Iugoslàvia és reestablerta, i el 1946 el Govern acaba amb el control serbi sobre Macedònia, la qual passa a ser reconeguda com una república iugoslava autòno-

Canvis de fronteres als Balcans. Tractats de San Stefano i Berlín (1878)

- Imperi otomà
- Grècia 1881
- Bulgària sota el Tractat de San Stefano (març 1878)
- Bulgària sota el Tractat de Berlín (juliol 1878)
- Rumèlia Oriental annexionada per Bulgària (1885)

Macedònia el 1912 dins l'Imperi otomà

- Imperi otomà

Partició de Macedònia el 1913

- Macedònia històrica

Primera Guerra Mundial i Tractat de Pau, 1919

- Fronteres estatals (1919)
- Territoris grecs sota l'ocupació de Bulgària (1916-1919)

Segona Guerra Mundial. Ocupació búlgara 1941-1944

- Ocupació búlgara de territoris iugoslavs i grecs
- Ocupació alemanya de territoris grecs
- Ocupació italoalbanesa de territoris iugoslavs

Fonts ▶
Macedonian heritage (www.macedonian-heritage.gr/Maps/MAP.html)
History of macedonia (www.historyofmacedonia.org)

ma dins de la Federació Iugoslava. En reconèixer els macedonis com un grup ètnic diferent dels serbis i búlgars, les autoritats de Belgrad esperen afeblir les demandes búlgares sobre Macedònia.

La Independència ▶ El 8 de setembre de 1991, a Macedònia s'organitza un referèndum sobre la independència, amb el resultat del 74% de vots a favor. Consegüentment, el gener de 1992 el país declara la plena independència de l'antiga Iugoslàvia. Belgrad coopera amb Macedònia i pacíficament hi retira totes les tropes federals desplegades. D'aquesta manera, les relacions entre Skopje i Belgrad mai no s'arriben a trencar. De fet, Macedònia és l'única república iugoslava que obté la independència sense cap guerra. No obstant això, durant aquests darrers anys hi ha hagut tensió a causa del conflicte de Kosovo.

El 1993, al mateix temps que les Nacions Unides reconeixen Macedònia com a un Estat independent, sota les

BREU APROXIMACIÓ HISTÒRICA DE MACEDÒNIA

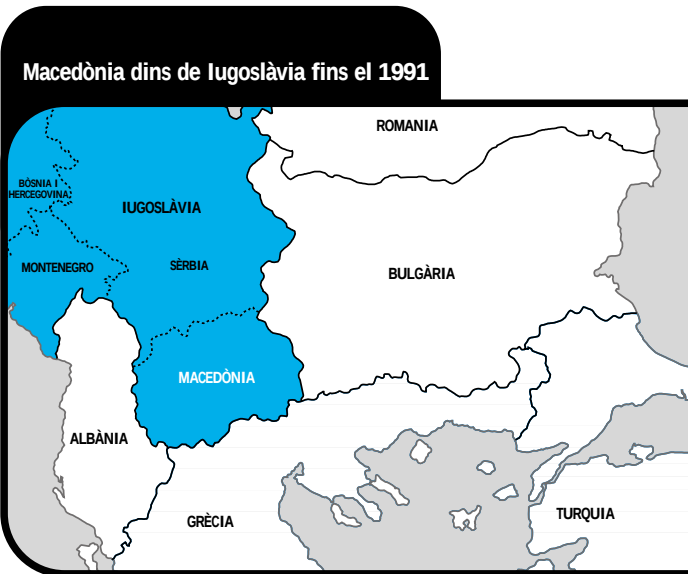
sigles d'ARIM, tropes de Nacions Unides hi són enviades per controlar la frontera amb Iugoslàvia, especialment amb la província de Kosovo, potencialment volàtil. Aquesta acció no té el suport de les autoritats iugoslaves. Més endavant, els conflictes interns entre la comunitat albanesa i les autoritats de Skopje tornen a deteriorar les relacions entre Albània i Macedònia.

D'altra banda, Grècia retarda el reconeixement diplomàtic de Macedònia en demanar el canvi de nom del país, al·legant que el terme “Macedònia” implica reclamacions territorials al nord de Grècia (on hi ha una província grega amb el mateix nom de Macedònia, que històricament havia format part del Regne de Macedònia). Immediatament, el Govern grec declara un embargament econòmic al nou país i tanca el port de Tessalònica a tot el comerç de Macedònia, acció amb un gran impacte negatiu sobre l'economia d'aquest petit país. Davant de la seva insistència i pressió, Macedònia adopta de forma provisional el nom “d'Antiga República Iugoslava de Macedònia” (ARIM) per a ser admesa a les Nacions Unides el 1993. Finalment, Grècia aixeca el bloqueig comercial el 1995, i els dos països acorden normalitzar les relacions.

Enfront de Iugoslàvia i Grècia, Bulgària reconeix immediatament la independència de Macedònia el 1991. Una situació paradoxal si es té en compte que Bulgària ha rebutjat permanentment el nom i l'idioma de Macedònia, a excepció del període 1944-1948. Aquesta normalització de les relacions entre els dos estats es constata, entre d'altres iniciatives, amb la visita del president búlgar, Petar Stoyanov, a Macedònia el maig de 2002, així com amb la signatura de l'Acord de Comerç.

No obstant això, l'estabilitat al país es trenca amb la guerra civil. El 2001, esclata un conflicte entre les forces de seguretat de Macedònia i els extremistes albanesos armats en el país. La minoria albanesa, la minoria ètnica més gran del país, reivindica el mateix estatus que la comunitat ètnica macedònia a la Constitució; que l'albanès sigui un idioma oficial; l'establiment d'un Estat descentralitzat, i una universitat pública albanesa. En aquest moment, la imatge d'una Gran Albània torna a aparèixer per tota la regió dels Balcans, qüestió aquesta que avui encara és present, i afecta negativament les relacions entre Albània i Macedònia. L'Acord d'Ohrid, però, representa un punt d'inflexió que inicia un nou període de pau.

L'Acord d'Ohrid ► El 13 d'agost de 2001, després de més d'un mes de negociacions mediades per la comunitat internacional, s'assoleix un acord marc sobre mesures legals i d'altres per resoldre el conflicte amb la minoria albanesa. Aquest acord és signat a la ciutat Ohrid pels quatre partits polítics més importants del país –dos macedonis (VMRO-DPMNE¹ i SDSM²) i dos albanesos (DPA³ i PDP⁴)–. L'objectiu d'aquest document és promoure una concepció cívica de l'Estat i reforçar el sistema polític existent de poders compartits entre la comunitat ètnica macedònia i la comunitat ètnica albanesa. La signatura d'aquest acord inicia el camí per al desplegament de l'Operació “Collita Essencial” de l'OTAN (del 27 d'agost al 26 setembre de 2001), que té com a finalitat recollir i destruir 3.300 armes voluntàriament entregades pels rebels albanesos de l'Exèrcit d'Alliberament Nacional (EAN/UÇK). L'Acord Marc també fa referència a mesures bàsiques de reconstrucció de la societat, com l'ampliació de la composició ètnica de la policia local amb representants de la minoria albanesa, a partir del reclutament de 1.000 albanesos ètnics durant els propers 10 anys.

ment de l'Operació “Collita Essencial” de l'OTAN (del 27 d'agost al 26 setembre de 2001), que té com a finalitat recollir i destruir 3.300 armes voluntàriament entregades pels rebels albanesos de l'Exèrcit d'Alliberament Nacional (EAN/UÇK). L'Acord Marc també fa referència a mesures bàsiques de reconstrucció de la societat, com l'ampliació de la composició ètnica de la policia local amb representants de la minoria albanesa, a partir del reclutament de 1.000 albanesos ètnics durant els propers 10 anys.

Un pas endavant és l'aprovació per part del Parlament, a final de l'any 2001, d'un conjunt de quinze esmenes constitucionals per incloure les reivindicacions de la comunitat ètnica albanesa, augmentant els seus drets i reconeixent el seu estatus d'igual a igual amb la comunitat ètnica macedònia. A més, un conjunt de noves lleis, entre aquestes les electorals, també són adoptades. El maig del mateix any, els principals partits polítics acorden fixar el 15 de setembre de 2002 com la data per les eleccions legislatives i prioritzar la reforma de

la llei electoral a l'agenda política, que és aprovada pel Parlament el juny.

De tota manera, durant aquest període, les reivindicacions de la minoria albanesa i la independència de la veïna regió de Kosovo continuen sent font de tensió ètnica. L'arribada de les eleccions i la campanya electoral incrementen les tensions internes, tant entre les diferents comunitats ètniques com dins de les mateixes comunitats. Els discursos polítics es radicalitzen i augmenten els elements nacionalistes que destaquen les diferències ètniques.

Un dels principals punts de l'Acord Marc d'Ohrid és l'elaboració d'un nou cens nacional per actualitzar les dades de Macedònia, tot i que, finalment, aquest no es realitzarà fins el novembre del 2002, principalment a causa de les dificultats entre els parlamentaris per arribar a un acord sobre la data de realització, així com per la celebració de les eleccions legislatives durant el mes de setembre. Aquesta manca de consens entre els polítics s'explica perquè els cens podria haver afectat diferents elements clau de les eleccions (l'electorat, els districtes electorals i els límits municipals⁵) i, per tant, els resultats finals.

Fonts ▶

Aquesta informació prové de les pàgines web següents:

- a) <http://www.Macedonia.com>; b) <http://www.mymacedonia.net>; c) <http://www.encyclopedia.com>;
- d) <http://www.infoplease.com>; e) <http://www.faq.macedonia.org>; f) <http://www.lonelyplanet.com>;
- g) <http://www.bbc.co.uk>; h) <http://www.cia.gov>; i) <http://www.rferl.org>; j) <http://www.osce.org>;
- k) <http://www.nispa.sk>; l) <http://www.iwpr.net>.

A més, s'ha obtingut informació de *Divided Communities. A Study of Inter-Ethnic Relations and Minority Rights in Macedonia, Report I/2001* (Comité Helsinki de Noruega, 2001); i, *Former Yugoslav Republic of Macedonia. Presidential Elections. 31 October & 14 November 1999.Final Report* (Office for Democratic Institutions and Human Rights, OSCE –31/01/00).

Notes ▶

- 1. VMRO-DPMNE és una coalició política ètnica macedònia: Organització Revolucionària Interior de Macedònia –Partit Democràtic per a la Unitat Nacional de Macedònia–.
- 2. SDSM és el partit polític ètnic macedoni Aliança Socialdemocràtica de Macedònia.
- 3. DPA és el partit polític ètnic albanès Partit Democràtic dels Albanesos.
- 4. PDP és el partit polític ètnic albanès Partit Nacional Democràtic.
- 5. Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODIHR), *Comments on the Draft Law for the Election of Members of Parliament*, Warsaw, 2011/01.

Al número 14 d'IDEES hi podeu llegir aquests articles:

MIRADES SOBRE EL SEGLE XX

Entrevistes: Miquel Batllori, Enzo Traverso, Martí de Riquer, Modest Prats, Dolors Canals, Raimon Panikkar, Ramon Margalef, Jordi Savall, Federico Mayor Zaragoza, Moisès Broggi, Carles Sentís

Articles: Ferran Sáez Mateu, Albert Mestres, Martí Peran, Josep M. Camarasa i Antoni Roca, Agustí Colomines, Francesc Roca

La revista *Idees* es ven a les principals llibreries (distribució: Les Punxes). També la trobareu a les llibreries de la Generalitat:

Barcelona: La Rambla 118
Girona: Gran Via Jaume I, 38
Lleida: Rambla d'Aragó 43
Madrid: Serrano 1

Subscripcions

- ✉ EADOP - Àrea Comercial
Calàbria, 147. 08015 Barcelona
Tel. 93 292 54 21
- @ eadop@correu.gencat.es

PVP: 8 euros. Subscripció anual 4 números: 21 euros

La revista IDEES és una iniciativa del Centre d'Estudis de Temes Contemporanis (CETC)
Tel. 93 343 58 80. E-mail: cetc.presidencia@gencat.net